

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 3. soboto v mesecu kot priloga »Naš. Listu« in velja posebej prejemank na leto 3 K.

Leto V.

V Ljubljani, 26. junija 1909.

Št. 6.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni
» v » trg šte. 17 » v »

O. Z.:

Žena v ruski revoluciji.

Dosebnosti ruskega življenja so vtisnile tudi v usodo ruskega ženstva svoj posebni pečat, in zadnja leta je dobilo življenje ruske žene obliko, ki se daleko razlikuje od življenja žen v drugih državah.

Ko je bilo v Rusiji odpravljeno robstvo, tedaj je bila obenem tudi žena osvobodjena svojega robstva napram možu in očetu. Jedva je torej mož dobil svojo svobodo, že se je vzporedno z njim dvigala tudi žena in je zahtevala še zase svobodo. Predolgo je bila sužnja, da bi ne bila uporabila te prilike osvobođenja, da si zrahlja svoje tesne socialne vezi. Ob domačem ognjišču ruske družine se je začela prava revolucija. Žena, ki je videla osvobođenega moža, je zahtevala od njega tudi zase svobodo, ki so jo drugi dali njemu. Zahtevala je, naj jo odvežejo dolžnosti brezpogojne pokorščine, zahtevala je ravnopravnosti v družini in več duševne naobrazbe. In začela se je na Ruskem dolgotrajna borba proti društvenim predsodkom, borba, ki se je je udeleževala v prvi vrsti mladina, moška in ženska. To je bil boj proti suženjstvu ruske žene, proti filistrstvu, proti starokopitnosti.

Leta 1860 je uvedel Aleksander II. reforme, ki ni bil z njimi nihče zadovoljen. Kmet se je lotilo pravo ogorčenje, ker je videl, da se mu hočejo staviti tesne meje v gospodarskem oziru; gospoda pa je uvidela, da je car s svojimi reformatornimi čini podprl samo absolutizem brezobzirne vlade.

Tedaj se je zopet zbrala moška in ženska mladina, da reši narod zlorabljanja oblasti ter da ga preobrazi gospodarsko, politično in socialno. Toda nezavedni in neizobraženi ruski narod ni zaupal tej borbi mladine. Kmet je ostal v svoji ponižni duši kmet, suženj in slep sovražnik gospoda. Ali mladina je končno našla pot, da zgradi most do srca kmetovega. Odrekla se je vsemu, kar bi moglo narod spominjati gospode. Ostavljala je v velikem številu svoje udobne hiše, prijetno, brezskrbno življenje, celo oblekla se je kmetsko, delavsko ter je pohitela na polje, v

tovarne in delavnice, kjer je razlagala kmetom in delavcem svoje nazore in misli. In tu je stala poleg moške mladine tudi ženska. Dekleta so takisto odložila svoja svilnata krila in koketne klobučke, oblekle so se v sarafane ter so šle navduševat narod za nove ideje, nove reforme, za napredek, za svobodo misli in srca.

Vlada se je seveda ustrašila tega gibanja ter je izkušala, da ga uduši. Naravno je, da ni našla drugega sredstva kakor bič, izgnanstvo in — ječe. Nad 2000 mladih ljudij obojega spola je moralo v zapor. In preden so se završile preiskave in tožbe modernih puntarjev, je minilo več let. Jetniki so v dolgoletnih preiskovalnih zaporih umirali ali so zblažneli. One, ki so še ostali živi in zdravi, so odpravili v Sibirijo. Tako se je v Rusiji zatrl boj za napredek in svobodo!

V teh hudih časih se je najlepše in najjasneje pokazalo junaštvo ruske žene. Bogate, mlade in naobražene deklice so živele od dela svojih rok, položivše na oltar velike ljudske ideje svoje imetje, udobnost, zdravje, svobodo in življenje. Ves svet je iznenaden uprl svoje oči na rusko ženo, in ves ruski narod je mahoma začutil, kako žarek vrelec svoje moči ima v svojem ženstvu.

Ta agrarni pokret je bil uvod v aktivno revolucionarno dobo, ki je v njej ruska žena započela svoje mučeništvo za srečo in blagor svojega tlaččenega naroda.

Ruske mladine, hrepeneče po sadovih svobode v ostali Evropi, se je polotil obup. Ker ni mogla ruska mladina doseči svobode izlepa, je segla v svojem obupu po orožju. Ta boj je bil brezobziren, grozen, zločinski. Kakor se poslužuje obupanec v svoji blaznosti vseh sredstev, se tudi ruska mladina v boju proti ruski policiji in vojski, proti ruski vladi in ruski dinastiji ni ognila prav nobenemu sredstvu. Puška, revolver, nož ali bomba, vse je bilo dobro orožje za dosego svobode iz stanja suženjstva.

Leta 1876 se je začela doba atentatov na visoke politične osebe in druge dostojanstvenike. Tudi tukaj je stala žena v prvih predstazah revolucionarnega pokreta, v prvih vrstah, kjer je neprestano pretila smrtna nevarnost.

Vse to grozno gibanje se je sploh začelo s činom žene. Leta 1877. je dal petrograjski policijski šef Trepov šibati nekega jetnika. Vera Sasuličeva mu tega ni mogla odpustiti; v svojem ogorčenju je streljala nanj. Porotno sodišče je dekleta oprostilo in ruski narod je triumfiral. Danes velja ime Vere Sasuličeve kakor simbol proti onečaščenju ljudskega dostojanstva.

Znana so imena revolucionark Lidije in Vjere Fignerjeve ter Katje Breškovske. Vse potomke plemenitaških rodbin, so šle v letih 70. med „nihiliste“; vozile so se od kraja do kraja, od vasi do vasi ter poučevale narod in ga izkušale pridobiti za svoje prevratne ideje. Vse tri so morale zaradi svojega „nihilističnega mišljenja“ preživeti nad 20 let v zaporu oziroma v prognanstvu v Sibiriji.

L. 1881 je bila obsojena na smrt Sofija Perovska. To je bila prva revolucionarka, ki je bila kaznovana s smrtjo. Obtožena je bila, da je sodelovala pri umoru carja Aleksandra II. Umrla je brez strahu kakor njeni sodrugi. Sicer so bile tudi že prej in pozneje obsojene ženske na smrt, toda vedno se je bila smrtna kazen izpremenila v doživljensko ječo.

Tedanjo fanatičnost ruske žene dobro ilustrira povest Sigide. Njena tovarišica, ki je bivala z njo v isti celici, je morala drugam. Ker se je tega branila, so jo vojaki siloma gnali v drugo celico. Sigida je zaradi tega oklofutala ječarja. Za kazen je morala gola „skozi šibe“, t. j. skozi dve vrsti vojakov, ki so imeli vsi šibe in ki so morali vsi udrihati po ubogi žrtvi. Če kdo izmed vojakov ni dobro opravil svojega dela, je moral potem sam „skozi šibe“. To je bilo prvokrat, da je bila ženska obsojena iti gola „skozi šibe“. Sigida ni mogla preživeti te sramote in posledic te kazni; od žalosti in od šib je umrla. Ko so to slišale ostale jetnice, so sklenile tri izmed njih, da se kot protest proti temu strahovitemu postopanju — usmrte. Ostavile so pismo, ki je bilo obupen krik, trpka, gromeča obsodba nečloveškega postopanja ruske vlade — in se zastrupile. Samoumor teh treh žen je izzval po vsej Rusiji toliko ogorčenje in tako reakcijo, da je morala vlada uvesti preiskavo, a car Aleksander III. je izdal ukaz, po katerem je bilo šibanje žensk poslej za večno odpravljeno.

L. 1902 se je razdelilo revolucionarno gibanje v dva tabora: v tabor socijaldemokratov in socijalnih revolucionarcev. V obeh taborih so se borile ženske vzporedno z moškimi. Zlasti se mora njihovem vplivu pripisati revolucionarno gibanje med vojaki. Ruske žene so se oblekle v moške vojaške in mornarske obleke in šle med vojake in med narod. In kmalu se jim je posrečilo navdušiti neizobražene vojščake za idejo svobode. Te ženske so delovale z nečuvno predrznostjo, heroizmom in energijo. Kakor so delale v nižjih krogih, tako so vršile svojo nalogo tudi v višjih častniških slojih. Omenim naj le Marijo Špiridonovno, ki je po odredbi revolucionarnega odbora

ustrelila gubernijskega svetnika, Lušenovskega. Ta tiran je dal brez pravega povoda celo vas upepeliti in prebivalce postreljati. Špiridonovna je bila obsojena na smrt na vešalih. Zadnje njene besede sodnikom so se glasile: „Ozrite se okoli sebe! Ali vidite kje kak zadovoljen obraz? Celó oni, ki so slavljani, se ne morejo veseliti. Jaz umrem; lahko si izmislite zame najhujše muke, lahko me usmrte dva-trikrat, mojega prepričanja pa ne morete umoriti! A to prepričanje je: ideja svobode, enakosti, bratstva, ki bo vkljub vsemu vendarle zmagalo!“

Gospodična Bitrenka je umorila generala Saharova, ker je neko agrarno revolucijo kruto zadušil z mečem. Iz istega razloga je gospica Šolnikova izvršila atentat na guvernerja Černigova. M. Konopljaninova je ustrelila generala Mima, ker je v Moskvi priredil pravo poulično klanje. K. Rozimkova je umorila generalnega ravnatelja temnic Marnskega, da se maščuje zaradi nečloveškega postopanja z jetniki. Gdč. Izmajlovičeva je bila ustreljena na licu mesta, ko je izvršila atentat nad admiralom Čukrninom.

Dolga, dolga je vrsta ruskih žen in deklet, ki so šle neustrašno z nekim — nam skoraj nerazumljivim fanatizmom v smrt ali v mnogoletno muketerno prognanstvo za človeške pravice, za napredek in svobodo svojega naroda. Kakor priča statistika, je v zadnjih osmih letih med revolucionarji-kaznjenci in izgnanci 30—40 odstotkov žensk.

Velike žrtve, ki jih je prinesla ruska žena svojemu narodu, je vzrok, da je danes ženstvo v Rusiji vobče jako spoštovano. Do l. 1904 niso Rusinje od svojega naroda zase ničesar zahtevale. Šele pred par leti, ko se je razvila politična akcija, so začele tudi ruske žene zahtevati zase politične pravice. In tako je prišlo v Rusiji na površje žensko vprašanje. Ta ideja se razširja, odkar je pripeljal nesrečni duhovnik Gapon narod pred carja. Rusinje so se začele organizirati, ustanavljati razna ženska društva, zahtevale so in zahtevajo popolno socialno in politično enakopravnost. Hkratu pa zahtevajo, naj se odpravi smrtna kazen.

Ruska дума doslej ni uvaževala zaslug ženstva za ruski narod in ženskam še ni podelila volilne pravice, dasi so Rusinje opetovano pokazale, da so trezni. neupogljivi značaji, samostojne osebnosti, ki jim je predvsem pri srcu blagor naroda. Mi v sredini evropske kulture živeti Slovenci gotovo ne odobravamo sredstev anarhizma in krvave revolucije. Atentat je prav tako zločin, kakor je zločin zloraba justice. A baš zaradi svoje evropske kulture moremo ruske žene revolucionarke razumeti in z njimi sočustvovati. Strašen mora biti pritisk ruske nasilne vlade in ruske krvoločne policije, ako zgrabi zaradi njenih zločinov celo plaho in rahločutno ženstvo za revolver in nož! Žensko srce je mehko in nežno povsod na božji zemlji, in ruska žena čuti prav tako kakor slovenska. Zato pa možamo verjeti, da je ženskih atentatov med Rusi kriva le ne-

znosna usoda ruskega naroda. Za vse zločine obupane ruske žene je odgovoren le zistem ruske vlade!

Ruska žena je najmehkejša in najblažja, a tudi najbistrejša, polna naravnih darov in lepih čednosti. Rusija je rodila že nebroj ženskih učenjakov, nebroj velikih umetnic, pisateljic, zdravnic in genijalnih delavk na vseh kulturnih poljih. Ruska literatura, rusko gledališče, slikarstvo in kiparstvo se ponaša z dolgo vrsto znamenitih žensk. Zato pa se je nadejati, da se boj ruske žene dovrši končno uspešno z orožjem uma, z orožjem prosvete!

Cipresni listi z groba Etelke.

Zložil A. Petöfy; poslovenil Al. Benkovič.*

1. Zdaj čuj . . .

Zdaj čuj, kar zamolčale
so ustne ti plašné!
Tako prikriva biser
na svojem dnu morjé.
Poslušaj, golobica,
predragi biser moj,
odkrijem naj ti čustva,
in jad odkrijem svoj.

Ljubezen sem gorečo
in velik jad užil,
velika je ljubezen,
in jad je velik bil.
Ljubezen je jad rodila —
da od obeh trpim,
za to hridkost, premila,
le tebe zdaj dolžim.

Moj jezik je v oblasti
zadržek trd imel,
ljubezen razodeti
nikdar ti nisem smel.
Pod težo to predolgo
sem revež vzdihoval,
le čudim se, da nisem
uničen z njo propal.

Svetlobo solnca skrije
oblakov temnih vel —
tako v srce zagrebsti
sem sliko tvojo htel.
Slab veter lahko strga
zagrinjajoč oblak,
potem pa žar je solnčni
še bolj od prej gorak.

In često sem te varal,
drugodi kje ljubeč,
a laž mi nakopala
bolesti je še več. —
Zdaj sem ti izpovedal
ves jad svoj s srečo vred:
me bo-li zdaj utešil
tvoj ljubezniv pogled?

Govóri, osrečiti,
rešiti moreš me! —
Kakó? Še zdaj odgovor
ti ustnic ne odpre? —
Oh, da! — zaman te čakam,
saj ne odgovoriš . . .
saj kot mrtlič na odru
mrtvaškem tu ležiš!

2. Ljubljeno dekle z življenjem . . .

Deva ljubljena z življenjem v družbi
v prsih mojih prebivala je,
kot bršljan okoli tega doma
se nadeja ovijala je.

Ljubica pa se je preselila,
zdaj globoko biva pod zemljó;
vrata v hišo, kjer je zdaj zaprta,
se na sodnji dan šele odpró.

Drago mojo pa življenje moje
je spremilo, in nazaj ga ni:
da vrnilo bi se v stanovanje
staro svoje, več si ne želi.

Od tedaj srcé mi je puščobno,
kakor dom razrušen je mirán,
okrog njega pa, od vzdihov majan
se ovija upanja bršljan.

Ker tu doli ga nikdo ne vzgaja,
prost se vzpenja gor v nebeški dom...
če ga le za zmerom ne porazi,
kakor ostra kosa, hladni dvom! —

Kdo bo v srčni dom se zdaj naselil,
ki razrušen v kratkem bo, razdrt?
Kdo bo v njem prebival? Star puščavnik,
in puščavnik grozni ta je — smrt. —

3. Zaprite krsto!

Zaprite vendar mi to krsto že!
saj čas je, da jo sprejme groba tmina;
oko pogleda dosti že ima;
ta prizor ne izgine iz spomina,
če le ne strè mi duše in srcá.

* Poleg prevodov Parkasa, Goldschmidta, Kértbenyja in Tenniersa!

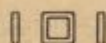
4. Oh! to žalostno zvonjenje . . .

Oh, to žalostno zvonjenje! —
Tebe v grob neso,
tebe, rožo ovenelo,
in tako mladó!

Tvojo krsto bodo nesli
mimo cerkve vrat —
mislil sem, da tja k poroki
pojdeva enkrat.

Angelj deklice preljube,
čuj, oh, čuj me ti!
Daj tolažbe, ali pa naj
um mi potemni.

Toda, ali tudi tebe
smrt objela je,
ki vseh rož najlepšo rožo
meni vzela je?

Al. B.:

Aleksander Petöfi.

S prevodom cikla »Cipresni listi z groba Etelke«
(»Cyprus-lombok Etelka sirjáról«) seznanjamo
Slovence z enim največjih ogrskih pesnikov, ki si je
poleg imen Byrona in Heineja pridobil častno mesto
v svetovni literaturi.

Aleksander Petöfi je bil rojen 1. januarja 1823. leta
v Kis-Körösu v peštanskem komitatu. Oče mu je bil
Štefan Petrovič; slovanska kri se je torej pretakala po
njegovih žilah. Ako bi bilo šlo po očetovi volji, bi bil
moral postati mesar kot on. Izpolnile pa so se želje
njegove matere in 1829. l. je šel mali Sandor v Kec-
kemet v šolo. Odtod je šel na licej v Selmez, kjer se
je zanj pričela doba bede. Oče mu je bil medtem
ubožal in Sándor je bil popolnoma prepuščen sam
sebi. Ostavil je Selmez ter v Budapešti v »Narodnem
gledališču« postal statist. Kmalu pa so ga bridke
izkušnje nagnile, da se je zopet posvetil studijam,
čital rimske klasike in tudi sam pričel pesniti. Bilo je
v njem nekaj krvi velikih pustolovcev, in tako se je
nekega dne v Komornu vpisal v vojake kot prostak.

Dve leti je nosil vojaško suknjo. Leta 1840. je
bil zaradi bolehnosti odpuščen in od takrat se je na-
zival Petöfi. Le nekaj v mladih letih priobčenih pesmi
je podpisoval kot Petrovič.

Zopet se je nestalen in poln skrbi potikal po
širni domovini. Dve leti je preživel v Papi, kjer se je
zopet pridno učil ter večkrat kot igralec nastopil pri
potujočih glumačih.

Slednjič je nesrečni romar 1843. l. prišel v Pešto,
kjer se je popolnoma posvetil pesništvu. Leta 1847.
je izdal svoje zbrane pesmi.

Njih uspeh je bil nenavaden, silen. Polno živ-
ljenje je kipelo v njih. Ogenj, ki vrši v grozdu tokaj-
skem, otožnost, ki zveni iz gosli ciganskih, razkošnost
bujnega čardaša, čarobnost od lune obsevane puste,
rahle pesmi ribičev, poredna veselost betjarov, kljubo-
valnost takratnih ogrskih plemičev, ki so se čutili
kralje in jedva Boga pripoznavali za gospoda in sod-
nika nad seboj: vse to je kot tisočglasen odmev zve-
nelo v pesmih tega »pevca prirode«.

In zdaj šele so ga zapustile vedne skrbi za ob-
stanek, ki so ga pregnale iz kraja v kraj. Založniki
in časopisi so se trgali za njegove pesmi, plačujoč mu
častne nagrade, o kakršnih na Ogrskem še nikdo ni
čul. A ne samo Ogrska je bila polna njegove slave,
njegovo ime se je razlegalo križem sveta. Njegove
pesmi so se prevajale v vse evropske jezike. Krasno
je Petöfija-Petroviča na srbščino prevel Zmaj-Jo-
vanovič.

Leta 1848. je na Ogrskem nastal političen pre-
obrat. Petöfi je postal poslanec in član narodnega
zboru, a že septembra tega leta je vstopil v vojsko,
postal stotnik in pozneje major Bernov. Udeležil se
je več bitk. Kot Bernov adjutant je 31. julija 1849. l.
padel v bitki pri Szegesvaru, kjer je našel skupen
grob z ogrskimi ustaši, poraženimi od Rusov. »Nikdo
ga ni videl umreti, nikdo videl njegovega trupla,« je
tožil za njim njegov prijatelj Jokai. Dolgo je trajalo,
predno je narod verjel smrt svojega pesnika. Nastala
je legenda, da so ga Rusi vzeli sabo v prognanstvo
v Sibirijo in še pred dvajsetimi leti se je zopet raz-
nesla govorica, da »Petöfi še živi.«

Utva:

Kateri kerub . . .

Povej mi, dete nežno moje,
kateri kerub v te se spremeni,
da angeljski se tvoj obraz mi zdi,
ko šepetaš molitve svoje?

Pobožno sklepaš roki mali,
navzgor nedolžne vpreš oči;
kateri-kerub v te se spremeni,
da raj se v tebi ves zrcali?

Molcé poklekнем ti ob strani.
Ljubezni, sreče polno je srcé.
In k Bogu mi pobožna misel gre,
da tako vedno te ohrani.

Jos. Premk:

Anica.

Slika.

 precej visoki hiši že zunaj vasi tik ob kolo-
vozni poti, ki pelje nekam v gore, stanuje učiteljica Anica s svojo kolegino Angelo.

Lep je kraj, kakor pisane rute se vrste travniki, polja, senožeti, loke i. t. d., ampak učiteljica Anica se dolgočasi na smrt.

Ob prostih dnevih sloni pri oknu in gleda po poti, ali morda ne pride kdo, ki ji je drag in ljub znanec. Toda nikogar ni, zagoreli kmetje hodijo mimo in prikimavajo v pozdrav in ona je sama, tako sama...

Nekoč, ko je bila v vasi še komaj par mesecev, se je pač zgodilo, česar ni nikdar pričakovala.

Tam iz gostilne „pri Jelenu“ je pricapljala sem proti hiši gostilničarjeva osemletna hčerka in kazala že iz dalje učiteljici Anici bel listek.

Nervozno je čitala Anica; bele, drobne roke so se ji tresle, a oči majhne in plahe so se širile v veseljem začudenju.

— „Slučajno me je pripeljala pot tudi skozi to vas in zvedel sem, da šolmaštrujete tukaj. Ali bi se ne hoteli oglasiti nekoliko v gostilni „pri Jelenu“? Prostoslav“.

Tako je bilo zapisano na tistem lističu, nič bogve kako toplo, ali Anica se je razveselila, ko je prečitala ime „Prostoslav“ — kakor že dolgo ne.

„Reci gospodu, naj pride sem,“ je naročila deklici in ji stisnila v roko desetico.

Potem pa je hitela urejati po sobi, kakor da pričakuje bogzna kakih posetov. Vsaka najmanjša stvar je morala biti na svojem mestu, vsak prašek obrisan in še predno je bila menda z vsem gotova, je potrkalo na vrata in v sobo je stopil — on . . . — — —

Takrat, ko sta se spoznala, je bilo Anici komaj sedemnajst let. V tretji letnik učiteljišča je hodila in stanovala s svojo leto mlajšo sestrico Minko v isti hiši kakor Prostoslav Leban, mladenič, o katerem so imele klepetulje v tisti hiši govoriti toliko kakor o nobenem drugem.

Izstopil je namreč iz šole, ako ni bilo resnično tisto, kar so pripovedovali nekateri, da so ga namreč izključili; hodil okoli v poguljeni obleki in prebil včasih po cele dneve doma.

„Lenuh je in postopač,“ so menili nekateri, drugi so zopet dejali, da napravi nekoč nekaj, da ga zapro, tretji so prerokovali kar iz njegovih vedno v tla bodečih oči druga hudodelstva, a kaj misli in namerava Prostoslav, ni vedel natanko nikdo.

Anica se ni mnogo brigala za govornice, bila je prepričana, da je Prostoslav ubog in siromašen, a

pošten, in kadar sta se srečala na hodniku, se ni mogla premagati, da bi se mu ne nasmehnila . . .

Nekega večera pa je pritekla k njej sošolka, ki je stanovala spodaj, z „Večernim listom“ in pokazala na podlistek, ki ga je spisal — Prostoslav Leban.

Razneslo se je kmalu tudi po hiši, zakaj nosi tisti potuhnjenec tako široke kravate in dolge lase in njegova gospodinja, ki je zvedela o bogokletnem početu svojega izgubljenega študenta, mu je odpovedala stanovanje še tisti dan.

Ko je odhajal, se je poslovil samo od Anice in njene sestre Minke. Odšel je iz hiše zvečer, menda da bi se ne smejali njegovi romarski culi, ki jo je nesel pod pazduho in ni ga bilo v tisto hišo nikoli več.

Anica je pač pazno gledala v „Večerni list“ vsaki dan, a tudi tam notri ni bilo več čitati njegovega imena.

„Popolnoma se bo izgubil,“ ji je dejala nekoč sestra Minka, ko sta se pogovarjali o njem, a še isti teden je prišel doli po ulici gospodič v baržunastem suknjiču in s širokokrajnim sivim klobukom. Ko je pogledal na okno, kjer je slonela Anica, ga je spoznala in zardela je kakor mak, sama ne vedoča zakaj.

In potem so jo poslali na deželo, v to daljnjo vas, kjer ji je bila edina prijateljica učiteljica Angela.

Stanovali sta skupaj in zvečer, ko sta že obe legli v posteljo, je Anica često pripovedovala o njem, ki je bil edini, katerega bi morda mogla ljubiti.

Pa kaj, ko se gotovo ne srečata nikdar več, saj njegovo ime se že čita povsod, upoštevajo ga in cenijo, ona pa je le skromna učiteljica.

Zato se je začudila, kakor še nikdar nikoli, ko ji je prinesla mala hčerka gostilničarjeva „pri Jelenu“ — tisti drobn listek.

— Ko je potrkalo, skoraj ni mogla zaklicati „naprej“ in ko je vstopil, je stala pred njim tako v zadregi, kakor da se ne poznata že izdavnja . . .

Ponudila mu je stol in ko je odšel, ga je spremlila daleč po polju . . .

O, kako srečna bi bila, ko bi prihajal tako vsak teden, ali vsaj vsak mesec sem čez zeleni travnik.

Že iz dalje bi ga spoznala po širokem klobuku in hitela bi mu nasproti vsa udana in vesela . . . Saj so bile še prav tako plaho ponižne njegove oči, prav tako mehka beseda — ves kakor nekdanj.

„Morda me pripelje pot zopet kdaj v ta kraj,“ ji je dejal, ko sta si podala roko tam daleč zunaj vasi, na ozki stezi sredi zlatega žita. „Lahko se zgodi, saj moje življenje je — romanje . . .“

Tako je dejal, a od takrat je poteklo že dve leti in njega ni.

Učiteljica Anica sedi pri oknu kakor takrat, a nič se ne prikaže tam v dalji in bogve, morda se ne zgodi nikoli. Ako pa pride zopet, mu pove, ko pojmeta tako čez travnike, da je njegova in naj jo poseti često, ker je tako sama . . . sama . . .

A nič se ne zgane v dalji. Zlato polje se širi, njive in travniki, vse tako kakor ustvarjeno za veliko, mogočno ljubezen, a njega ni in zamišljeno in žalostno zro Aničine ljubke oči v sivo daljino . . .

Manica:

Prvič v kavarni.

Radar se spomnim svoje prijateljice Minke Slavičeve, stopi mi pred dušo dogodljaj, ki sva ga nekoč doživeli skupaj in ki se mi zdi po vsebini toli smešen, da ga hočem v kratkih vrsticah tu opisati.

Minki je »usode zvezda« mileje svetila, kajti ni jej bilo treba dan za dnem na vse jutro romati z mlekarskim vozičkom v Ljubljano, kakor meni. Po končanih svojih študijah — sedem razredov je dovršila v Škofji Loki in za tem enoletno gospodinjsko šolo v Ljubljani — je bivala stalno pri svoji teti, premožni posestnici in trgovki.

Vkljub temu, da je bila Minka bolj izobražena ter se je nosila stanu primerno, torej precej fino, sva se razumeli prav dobro ter uganili mnogokrat kako »pametno«.

Bilo je pred nekaj leti. V istem času so v Ljubljani zgradili veliko poslopje, ki je bila v njem tudi kavarna.

Sloves o finosti in modernosti te kavarne je krožil takrat daleč naokrog ter prišel slednjič tudi nama na uho. Brzo se domeniva, da bi bilo najbolje, ako se prepričava na lastne oči, kakšna je pravzaprav ta toli hvalisana kavarna.

»Veš kaj, draga Manica, to že takoj jutri lahko narediva, ker imam opravke v Ljubljani. Odpeljem se s sedmim vlakom zjutraj, ti pa nekoliko bolj zgodaj naprezi svoj voziček in hiti mleko oddajat, da te ne bom predolgo čakala. Potem pa hajdi v novo kavarno!« je prigovarjala moja prijateljica.

»Ali Minka — začnem jaz v skrbi — tvoj klobuk in sploh vsa tvoja oprava odgovarja sicer vsem modernim zahtevam, toda kaj naj rečem o sebi, saj veš, da obleka, kakoršno nosimo mlekarice, ni za kavarno.«

»Pojdi, pojdi, obleka je postranska stvar, ki nikogar nič ne briga« — odgovori Minka — »glavno je le, da vse pošteno plačava. Sicer pa hodijo v kavarno vsakovrstni ljudje, fini in priprosti.«

»Prav govoriš« — jej odgovorim. »Pa saj se jaz v kavarni tudi lahko tako vedem, kakor da sem tvoja služkinja.«

»No, saj vem, da ne boš mirovala prej, dokler ne napraviš zopet kake neumnosti,« je odvrnila smeje se Minka.

Naslednjega dne zjutraj se snideva v Ljubljani na določenem mestu ter korakava naravnost v kavarno. Ko vstopiva, ni bilo ravno nikogar notri, kar nama je bilo posebno pogodu. Sedeva k mizici, ki je stala ob oknu in jaz naročim prihitelemu strežaju kavo za obe.

Naročeno kavo kmalu dobiva. Zatem pa položi strežaj pred Minko par nemških časopisov in »Slov. Narod«. Mene pa nekoliko postrani pogleda, potem pa vendarle položi predme »Slovenca«. — Torej toliko sem jaz zadaj v njegovih očeh — si mislim — in takoj se me polasti želja, da bi se nad njim nekoliko maščevala.

»Prosim, gospodič,« — dejem s precej pikrim naglasom — »zahvaljujem se vam za vašo prijaznost, toda ta gospa ne umeje niti slovensko niti nemško, ona je Italijanka.«

S temi besedami sem ga res spravila nekoliko v zadrego, začel se je takoj opravičevati.

Pri tej priči me pa Minka pod mizo precej neusmiljeno dregne ter se plašno ozre v strežaja, ki je že polagal prednjo neki laški časnik, vse prejšnje pa odstranil.

A mene se je polastila neodoljiva želja, da bi se z ubogim strežajem še nekoliko pošalila. Mignem Minki, naj bo mirna in tiho ter vprašam s kolikor mogoče resnim glasom:

»Prosim, gospod, ali vam je znano, kdaj gre vlak iz Ljubljane v Trst? Gospa bi se namreč rada danes odpeljala domov.«

»Točno ob eni. In potem pa — čakajta no« — pristavi po kratkem pomisleku — »saj imamo v tukajšni kavarni strežaja, ki precej dobro govori laško. In celo Tržačan je. Takoj skočim ponj, gospa bo gotovo vesela, da se bo mogla pogovoriti z njim.«

Preden sem mu mogla vsa prestrašena reči, da tega ni potreba — je že odhitel.

»Moj Bog« — zaječi Minka vsa prepadena. Nato hitro vstane ter mi hoče ubežati. Dasi tudi sem bila sama vsa zmedena, sem vendar skušala najpreje njo umiriti.

»Bodi mirna in ostani tu« — jej začnem prigovarjati. — »Saj veš, če bi ti sedajle izginila, zdelo bi se jim to sumljivo in posledica bi bila, da bi imele obedve opraviti še celo z redarji. Mirno sedi, jaz jo že kako izvijem.«

»O, zakaj sem šla s teboj,« je javkala bleda kakor zid.

Meni pa je šinila bliskoma srečna misel v glavo.

»Minka,« hitim vsa v eni sapi — »hitro popijva kavo, potem pa deni servijeto na usta, grdo se drži, in molči ves čas ko grobl!«

Rečeno, storjeno.

V tem pa že pripelje strežaj svojega tovariša k nama.

»O, hvala vama za vajino prijaznost,« jima rečem kolikor mogoče mirno. »A žal, da sedaj z gospo ni mogoče prav nič govoriti. Ima namreč že dolgo časa hudo bolezen v glavi in zobeh. Zdravniki v domovini jej niso mogli pomagati. Sklenila je poizkusiti še pri kakem drugem zdravniku in zato sva se pripeljali v Ljubljano. Vselej pa, kadar jo bolezen hudo napade, postane zelo nervozna in Bog ne daj, da bi jo takrat kdo ogovarjal. Jaz služim pri njej več kot dve leti in tudi že precej dobro tolčem italijansko, toda gorje mi, ako bi se drznila v takem času ogovarjati jo. Ravno sedaj se ji je bolezen shujšala in želi priti čim preje na sveži zrak. Zatorej urno plačati, prosim!«

Prejšnji najin strežaj je na to mojo izpoved proti tovarišu nekaj zamrmral, nakar je oni takoj odšel. Jaz hitro poravnám račun, nato pa nemudoma ostava kavarno.

Sedaj pa jo jaz uberem kakor bi gorelo za menoj boječ se — in to po vsej pravici — plohe hudih besedi iz Minkinih ust. Ona je uganila moje misli. Toda dobra duša, kakor je bila, je zaklicala nad menoj:

»Počakaj no, kam pa bežiš?! Škoda besedi zate, ko vem, da ti najdaljša pridiga nič ne zaleže! Kar znaš, boš znala vedno. — Sicer sem pa vesela, da si me tako mojstersko izrezala. Toda strahu, ki sem ga morala prestati, ne pozabim nikdar in le dobro si zapomni: ako bi živela še sto let, s teboj v kavarno — nikdar več!«

Raznoterosti.

Opozarjamo na današnji oglas Kolinske tovarne za kavine primesi, o katerih podajamo naslednje poročilo, da seznanimo slovensko javnost s tem slovanskim podjetjem. Kolinsko tovarno za kavine primesi je poklical v življenje arhitekt Č. Kfička, ki je že leta 1894 izdelal vse priprave za ustanovitev te tovarne, kakor tudi za zgradbo sušilnic za cikorijske korenine. Leta 1895. je bila dograjena nova tovarna v Kolinu in sušilnica v Rečianih in istega leta se je že pričelo z izdelovanjem in razpečavanjem Kolinske cikorijske. Mlado podjetje se je moralo v početku svojega obstanka boriti z raznimi težkočami, kajti tudi na Češkem je še pri večini konzumentov vladalo napačno mnenje, da slovanski izdelek po svoji kakovosti ne more dosegati nemških izdelkov. Vztrajnosti ustanoviteljev pa se je vendar posrečilo polagoma pospešiti razvoj podjetja in pridobiti stalen krog odjemalcev za slovanski izdelek. Zanimanje za to podjetje se je nepričakovano pomnožilo, ko se je leta 1898. pretvorilo v delniško družbo češkomoravskega trgovstva s temeljno glavnico 600.000 kron. Rapidno se množeči promet je primoral družbo, da je ustanovila podružnično tovarno v Prostějovu na Moravskem, v kateri

namen je bila izdana nova emisija delnic v znesku 400.000 K. Obe tovarni se nahajata danes v najživahnejšem obratu in nemški konkurenci je bil z dosejanimi imenitnimi uspehi tega podjetja zadan občuten udarec. Letos je napravila družba v svojem razvoju pomemben korak naprej s tem, da je od g. Ivan Jelčina kupila tvrdko in varstvene znamke »Prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani« ter se tako približala narodnemu trgovstvu na slovanskem jugu. Delniška glavnica je bila za prve potrebe zopet zvišana za 200.000 K, katere delnice so bile določene v nakup slovanskim, hrvatskim in srbskim trgovcem. V Ljubljani sezida družba še v tekočem letu popolnoma novo po najmodernejšem načinu urejeno tovarno, tako da postane Kolinska tovarna za kavine primesi podjetje vsega slovanskega trgovstva in tudi v naših krajih doseže ono stopnjo v tej industriji, ki jo zavzema dosedaj nemška konkurenca. Podjetju, ki prinese v Ljubljano novega gospodarskega napredka, želimo na slovanskem jugu najboljšega uspeha ter njega izdelke vsem slovanskim rodbinam najtopleje priporočamo.

Slovenkam! Prvo jugoslovansko tovarno kavinih surogatov v Ljubljani je prevzela s 1. junijem Kolinska tovarna kavinih primesi, ki je slovansko podjetje največjega sloga. Prevzela je tudi izdajanje »Slovenske Gospodinje«, ki se po možnosti še izpopolni in razširi, ako bo imela dovolj odjemalk, t. j. ako bodo Slovenke pridno segale po slovanski cikoriji, ki jo izdelujejo roke slovanskih delavcev. Priporočamo torej kakor doslej Kolinsko Zvezdno Ciril-Methodovo cikorijo ter naj se listki še nadalje pošiljajo na naslov »Kolinska tovarna za kavine primesi v Ljubljani«.

Ženske občinske svetovalke. V Kodanju je bilo nedavno izvoljenih od 42 občinskih svetovalcev 7 žensk — iz vseh slojev. Vse te svetovalke se udeležujejo z veliko vnemo in z zanimanjem vseh sej; med njimi in med moškimi tovariši vlada najlepša sloga.

Himna Francozinjam. Nemški pisatelj Max Nordau, ki živi navadno v Parizu, je napisal Francozinjam pravo himno. Francoske gospe in gospodične so tudi brez smešne emancipacije moderne žene, ki store mirno in brez razburjenja vse, kar same hočejo. Toda ne boré se za ženske pravice z odrezanimi lasmi in v reform-oblekah. Njim ni treba nikakega gibanja, da se rešijo neugodnih pojav v človeški družbi. Ako se jim hoče vede, se vpišejo kar na univerzi, naredo izpite, kakor da je vedno bilo tako. Francozinje čitajo, kar jih je volja, delajo, kar hočejo, lotevajo se poklicev, ki so jim všeč — z eno besedo — vse imajo — a dosegle so vse brez hrupa. Vzele so si, kar so hotele — in vzemo si tudi volilno pravico, kadar bodo hotele.« — Tako piše dr. Nordau. Srečne Francozinje!

Kolinska tovarna

== za kavine primesi ==

v Ljubljani

priporoča slovenskim rodbinam

„Kolinsko“, „Zvezdno“
in
„Ciril-Methodovo“ cikorijo

Zimske barhente

flanele, manjšestre, kanafase, zefire, platno, křižete itd. razpošilja
ročna tkalnica

Jaroslav Marek, v Bystrém
p. Nové Mesto n. M. Češko.

Usaka gospodinja naj bi naročila za poskušnjo ter se pričala o mojem dobrem blagu. Razpošiljam tudi 1 zavoj 40 m lepih ostankov barhenta, flanele in kanafasa, po povzetju za M 16.— franko.

Najboljši češki nakupni vir.

Ceno posteljno perje!

Benisch

1 kg sivega, puljenega 2 K, boljše 2 K 40 h; polbelega 2 K 80 h; belega 4 K; belega, puha-stega 5 K 10 h; 1 kg velefinega, snežnobelega, puljenega 6 K 40 h; 8 K; 1 kg puha, sivega 6 K, 7 K; belega, finega 10 K; najfinejši prsni puh 12 K. Kdor vzame 5 kg dobi franko.

Zgotovljene postelje

iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rumenega nankinga, pernica, 180 cm dolga, 116 cm široka, z 2 zglavnikoma, vsak 80 cm dolg, 58 cm širok, napolnjen z novim, sivim jako stanovitnim puhastim posteljnim perjem 16 K; napol puh 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; zglavniki 3 K, 3 K 50 h, 4 K. Razpošiljanje po povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je vzeti nazaj ali zamenjati franko. Za peugajajoče se povrne denar.

S. Benisch, Deschenitz 833, Sumava, češko. Cenovnik zastoj in tranko.